

Raamat mesinikest kultuurikandjaina

Raivo Kalle. *Mesinike lood elust, loodusest, mesilastest ja mesindusest*. Tartu: EKM Teaduskirjastus, 2025. 223 lk.

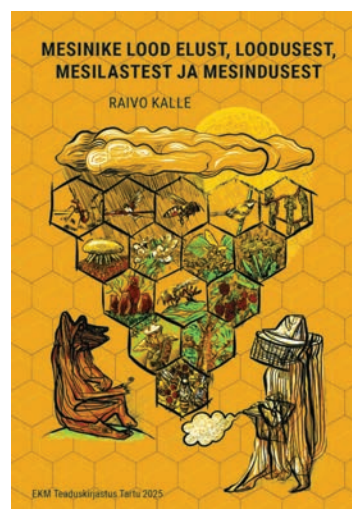
Raivo Kalle on Eesti Kirjandusmuuseumi folkloristika osakonna vanemteadur, etnobioloog. Tema raamat on valminud teadusprojekti toel. Autor väidab: “... seadsin oma projektitaotluse eesmärgiks mõõta mõõtmatut: kuidas mesinike maailmamõistmist ja -tunnetust saab rakendada üldiselt pikaajalisel jätkusuutlikul elurikuse hoidmisel [---] ... Püüdsingi oma raamatus seda nähtamatust esile tuua ja rõhutada, et mesinik pole vaid meetootja, vaid eelkõige kohaliku looduskultuuri kandja” (ajakiri Mesinik 3 (137), sügis 2025, väljaandja Eesti Mesinike Liit, lk 12–13). Tsiteeritud artikli pealkiri on “Mesinik kui kultuuri kandja”.

Raamatu eessõnas väidab autor, et uurib seda, mis on mesinduse valdkonnas ilmunud raamatutest puudu. Sealjuures teeb lühülevaate mesilaste ja inimeste kokkupuutumistest ja mesindussaaduste tarbimisest läbi aegade, inimeseks olemise kunstist mesinikuna – sotsiaalse suhtlemise võimalustest ja vajalikkusest.

Uudse vaatenurga – mesinik kui kultuurikandja – lahtiseletamine autori poolt jõuab mesinikest lugejateni alles sügisel, paar kuud pärast raamatu ilmumist.

Raamat koosneb 15 mesinikuga (sünniaastate järgi erinevate kümnendite esindajad) tehtud intervjuude üleskirjutustest, vastajad on vastavalt kokkuleppele jäänud persoonidena anonüümseks, kajastatud initsiaalidega või nimega. Vestluste käigus hargnenud teemad on struktureeritud 14 mesindusalaseks alapealkirjaks.

Lugeja silmaringi avardaks selgitus, millist laiemat sõnumit kannavad endas üleskirjutatud intervjuud. Kultuuriloo, sh looduskultuuri tausta avamine

annaks lugejale orientiirid ja tooks selguse mesindamise uuest tahust lisaks harrastustegevusele ja mesindusele kui põllumajandusharule.

Seega ei ole “Mesinike lood elust, loodusest, mesilastest ja mesindusest” mesinduse käsiraamat ega mesinduse õpik, vaid mõtisklused ja kogemuste jagamine, mis rikastab mesindusalast teavet ja looduslikku maailmavaadet.

Raamatu võib liigitada rubriiki *mesinike kohvikujutud*, või *mesinike pajatused elust-olust*. Trükisõnana on raamatus kirjas mesinike omavaheline kõnekeel, kus erialased mõisted on mugandunud, näiteks mesilasemade märgistamine – “täpiga ema”. Osa erineva sisuga mõisteid on saanud sünonüümideks, näiteks raam ja kärg, taru ja pere jpm. Tihti kasutatakse väljendeid “olen kuulnud, et”, “räägitakse, et”, “arvan, et” “väidetavalt” jms.

Mesinikud pajatavad oma igapäevastest tegemistest ja loovad meenutusena seoseid minevikus kogetu või kuuldu kohta. Meenutused ei pruugi vastata (ajaloolisele) tõele, sest neid hägustab kaudne kokkupuutepunkt, ajafaktor ja uue informatsiooni lisandumine.

Intervjuude käigus loovad mesinikud seoseid loodusega, rahvapärimuste ja legendidega, mis ei ole tavapärane mesindusvõtete kirjeldamisel. Samas ei ole kõigis Eesti paigus ka rahvatarkused samasõnalised ja samamõttelised, mis toob omakorda esile arusaamade paljususe.

Raamatus on püütud mesinike intervjuude sisu selekteerida alapealkirjadega. Alapealkirjade sisu ja omakorda väiksem teemade jaotus ei vasta paljudes pealkirjades teemale, mis võib lugejas segadust tekitada. Kajastub killuke siit, kogemus sealt, mälestus lapsepõlvest, kommentaar mõne teise mesiniku praktikast jne.

Jutulõngana on see aga loomulik nähtus, et alustad oma meenutusi mingi teemaga ja lõpuks jõuad sujuvalt hoopiski kolmanda või neljanda teemani, kus vabas vormis arvustatakse või tuuakse esile ka koostööd teiste mesinike ja ametkondadega.

Raamatu lõpus on loodussõnavara register (taimede ja loomade nimed), mis iseloomustab mesinike tihedat kokkupuudet elurikkusega – liigilise mitmekesisusega.

Mesinike intervjuude üleskirjutused võiks laiemas mõttes liigitada (mesindus)folkloristika valdkonda. Folkloristika suunab avatud pilgu sellele, mis inimesi liidab ja mis lahutab, kuidas kujuneb identiteet ja maailmapilt, kuidas tavad muutuvad ja püsivad.

Raamat ehitab silda mesinike tähtsustamisele kitsamas mõttes looduskultuuri ja laiemas mõttes eesti kultuuri kandjana. Kultuur kui kõige üldisemas mõttes inimtegevus ja selle tulemus.

Raamatu ilmumise aeg on sünkroonis Eesti Rahvakultuuri Keskuse algatusega kanda mesindus elava vaimse kultuuripärandi nimistusse, millega on retsensiooni kirjutaja otseselt seotud.

Marje Riis
mesinik ja mesinike koolitaja
Tartu Ülikooli *magister artium* pedagoogika erialal